

אסיף דברי תורה לפרשת וזאת הברכה

(תשע"ז) - ידיד ה'

(תשע"ז) - ידיד ה'

אישים שונים בתנ"ך זכו להתקרא בכינויים המתארים את רמתם הרוחנית ואת קרבת האלוקים אליה הגיעו. כך אנו קוראים על נח שהיה "איש צדיק ו"תמים"; על אברהם אבינו שמכונה "אברהם אהבי"; על משה רבינו שזכה לתואר הנשגב של "עבד ה'"; ועל איוב שמתואר כ"תם וישר וירא אלקים וסר מרע". לצד כל האישים הדגולים הללו, נדמה שאחד הכינויים הנעלים ביותר שזכה בן אנוש להתקרא בו הוא דווקא בנימין, שמתואר בפרשתנו כ"ידיד ה'". אין ספק שבנימין כאחד משנים עשר שבטי י-ה היה מגדולי האומה, ולא רק זה אלא שמיוצאי חלציו נמנו אישים חשובים כשאל המלך ומרדכי היהודי, אולם מדוע זכה דווקא הוא מכל השבטים לכינוי זה? שאלה זו מתחזקת לאור המשך ברכת משה לבנימין "חֲפֹץ עָלָיו כָּל הַיּוֹם וְגַם כִּתְּפוּ שָׁכֵן", דהיינו שבית המקדש היה בחלקו של בנימין. במה זכה בנימין לכבוד גדול זה שהשכינה חופפת את נחלתו?

חז"ל נדרשו לשאלות אלו ואנו מוצאים כמה וכמה מדרשים המתייחסים לענין זה. רוב המדרשים מחפשים בעברו של בנימין מאורע או מעשה שהביא לגדולתו הרוחנית של בנימין. דעה אחת תולה זאת בעובדה שהוא היה היחיד מבין השבטים שנולד בארץ ישראל (ספרי, שنب); דעה אחרת מדגישה את העובדה שבנימין לא היה שותף במכירתו של יוסף, וראוי שבית המקדש כמקום של שלום ואחוזה יבנה בחלקו של מי שלא היה שותף בשנאת האחים וריבם (ספרי, שם); ודעה שלישית חוזרת לפגישת יעקב ועשו, שבמהלכה כל האחים, למעט בנימין שעדיין לא נולד, השתחוו לעשו ובזה הפסידו את מקום המקדש (בראשית רבתי פרשת וישלח).

אולם ישנו גם כיוון אחר לגמרי בדברי חז"ל שנדמה לי שלכבוד סיום התורה ראוי להדגיש אותו במיוחד. המדרש מביא את המשל הבא (ספרי, שם): "משל למלך שבא אצל בניו לפרקים וכל אחד ואחד אומר אצלי הוא שורה, קטן שבכולם אמר 'איפשר שמניח אבה אחי הגדולים ושורה אצלי'? עמד לו ופניו כבושות ונפשו עגומה. אמר: 'ראיתם בני הקטן שעמד ופניו כבושות ונפשו עגומה עליו עכשיו המאכל והמשתה יהיה משלכם ולינתי אצלו'. כך אמר הקדוש ברוך הוא: 'בית הבחירה יהיה בחלק בנימן וקרבתו מכל השבטים'". לפי המדרש הזה לא מאורע מסוים הביא לבחירת בנימין, ואפילו לא רמתו הרוחנית המיוחדת, אלא דווקא העובדה שהוא היה דחוי ונתפס כלא ראוי לקרבת ה'.

הרעיון הזה שהקב"ה משכין את שמו דווקא על אלו שהם בבחינת "ואת דכא ושפל רוח" (עפ"י ישעיהו נז, טו) חוזר שוב ושוב במהלך ההיסטוריה. כך מתאר המדרש את בחירת הר סיני שהיה הקטן מבין ההרים; כך נבחר דווקא דוד להיות מלך למרות שהוא מעיד על עצמו "מוזר הייתי לאחי ונכרי לבני אמי" (תהלים סט, ט); וכך נבחר בנו שלמה שלמרות כל המורכבות הקשורה בלידתו זכה להיות ממשיכו של דוד ולהתקרא גם הוא "ידידה" (שמוא"ב יב, כה) ולבנות את בית המקדש. התורה מלמדת אותנו את מה שחז"ל יאמרו שנים רבות לאחר מיכן "הזהרו בבני עניים שמהם תצא תורה" (נדרים פא, א). קרבת ה' איננה תלויה בייחוס או ברייטינג, ולכל אחד ואחד ישנה אפשרות לזכות בה ולעלות בסולם התורה והיראה. מי יתן שעם סיומה של תורה נזכה להתחיל אותה שוב בכוחות מחודשים ובפתיחת הלב "להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות".